

Apua, kännykkä **ei toimi!**

Opas nuorten viestintävalmiuksien vahvistamiseen hätä- ja kriisitilanteissa

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen
Save the Children

Punainen Risti

Kännykkä – kaikkein tärkein esine myös hätätilanteessa?

Sosiaalisen median ja laajemmin netin käyttö kännykällä on meille suomalaisille itsestään selvää. Emme oikeastaan edes ajattele, miten hankalaa arki olisi ilman mukana kulkevaa nettiä. Kännykkä ja muut mobiililaitteet ovat meille niin tärkeitä, että heräämme aamulla niiden avulla ja nukahdamme luettuamme viimeiset viestit.

Monelle meistä on kova paikka joutua vaikkapa lomamatkalle jonnekin, missä netti ei toimi tai sen käyttö on vaikeaa, kallista ja rajoitettua. Olemme Suomessa etuoikeutettuja: netin käyttö kännykällä on edullista ja älypuhelimien hinnat ovat laskeneet niin paljon, että yhä useammalla on niihin varaa. Lisäksi tieto virtaa netissä vapaasti - verkon sisältöjä ei juuri sensuroida.

Vaikka Suomessa yhteydet toimivat pääsääntöisesti hyvin, viranomaiset ja tietoliikennejärjestelmistä ja -verkoista vastuussa olevat tahot varautuvat jatkuvasti erilaisiin tilanteisiin, joissa kansalaisten yhteydenpito tietokoneen ja kännykän kautta voi hankaloitua. Pieniä pulmia ratkotaan jatkuvasti: joka päivä jossain päin Suomea korjataan rikki mennyttä verkkoa, mutta katkoja ei välttämättä edes huomaa. Vakavampia tilanteita varten harjoitellaan ja varaudutaan.

Oppaan tavoitteena on tarjota työvälineet, jotta jokaisella nuorella on oltava riittävät viestintävalmiudet ja osaaminen, mikäli joutuu keskelle poikkeustilannetta. Tällaisessa tilanteessa kännykät eivät välttämättä toimi, verkko voi kaatua, kännykästä loppua akku tai kännykkää voi joutua käyttämään avun hakemiseen. Tämä materiaali antaa vinkkejä ja vastauksia siihen, miten toimitaan erilaisissa tilanteissa kotimaassa ja ulkomailla.

Kiitämme oppaan tuottamiseen osallistuneita asiantuntijoita, osastopäällikkö Ville Viherää Telia Companysta, vastuuvirkamies Iiris Strandmania ulkoasiainministeriöstä sekä ylikomisario Sami Hätöstä Poliisihallituksesta. Opas on tehty Pelastakaa Lapset ry:n Lapset ja digitaalinen media-yksikön ja SPR:n yhteistyönä Äkkilähtö 2016-valmiusharjoitusta varten.

Google: ”Tiedän kaiken.”

Facebook: ”Tunnen jokaisen.”

Internet: ”Mutta ilman minua, ette ole mitään!”

Sähköverkko: ”Joopa joo, keep talking fools...”

Pohdi! Tunnettu nettimeemi esittelee sovellusten, netin ja sähköverkon suhdetta. Mitä ajatuksia se herättää sinussa?

Pohdi! Asukasmäärältään Suomen kokoisessa Afrikan valtiossa, Sierra Leonessa on noin 260 000 internetin käyttäjää. Suomessa se teoriassa tarkoittaisi, että nettiin pääsisi vain Vantaan kokoisen kaupungin verran ihmisiä. Millainen maa Suomi olisi, jos vain pienellä eliittijoukolla olisi mahdollisuus käyttää nettiä?

Operaattori huolehtii, että kännykkäsi toimii

Teleoperaattori on ensimmäinen taho, jonka puoleen tavallinen kansalainen kääntyy jos kännykästä katoaa verkot. Suomessa toimivia operaattoreita ovat esimerkiksi Sonera, Elisa ja Dna.

Teleoperaattori vastaa tietoliikenteen toimivuudesta asiakkaiden - esimerkiksi kuluttajien, yrittäjien ja viranomaisten - välillä. Operaattorit huolehtivat, että matkapuhelinverkon tukiasemat toimivat. Tukiasemien kautta kännykät muodostavat yhteyden matkapuhelinkeskukseen tai kiinteään verkkoon.

Välillä tietoliikenteessä tapahtuu virheitä, joiden seurauksena voi syntyä hetkellisiä tai pidempään kestäviä katkoja. Verkkojen häiriöt johtuvat tyypillisesti sähkösaantiin liittyvistä ongelmista, kaapelivaurioista tai teknisistä ongelmista verkossa. Poikkeustilanne voi syntyä vaikkapa niin, että kaivinkone katkaisee vahingossa datakaapelin, jonka seurauksena yhteys katkeaa. Useimmiten poikkeustilanteet ovat lyhytaikaisia ja paikallisia.

Ongelmatilanteissa operaattorit lähettävät liikkeelle tiimin, joka ryhtyy selvittämään missä vika on. Ongelma voi olla paikallinen, jolloin kännykästä häviää kuuluvuus tietyllä pienehköllä alueella. Äärimmäiset sääilmiöt, kuten kovat myrskyt voivat vaikuttaa Suomessakin tukiasemien toimintaan. Jos esimerkiksi sähkökatko kestää pitkään, voi tukiaseman varavoimajärjestelmäkin hyytyä, jolloin yhteys katkeaa.

Pohdi: *Konfliktialueilla terroristi- ja erilaiset aseelliset ryhmät saattavat tuhota tukiasemia vaikeuttaakseen esimerkiksi vakoojien toimintaa. Etsi netistä uutisia ja esimerkkitapauksia tilanteista, joissa tukiasemia on tuhottu. Mitä haittaa tukiasemien tuhoamisesta voi olla tavalliselle kansalaiselle sota- tai konfliktialueella?*

Tehtävä: *Elämme maassa, jossa tietoliikennenyhteyksillä on valtava merkitys arjessa. Käy läpi tavallinen päiväsi, ja pohdi, millaisissa tilanteissa tarvitset kännykkää jotta arkesi sujuu. Listaa käyttämäsi paikat ja palvelut. Vertaile listaa luokkatoverisi kanssa.*

Voiko verkko pimetä?

Jos tapahtuu äkillisesti jotakin, joka vaikuttaa tavallisten kansalaisten kännykän käyttöön, se ei lähtökohtaisesti vaikuta viranomaisten toimintaan. Viranomaiset käyttävät useampia verkkoja viestintään samanaikaisesti. Suomessa on globaalisti tarkasteltuna parhaimpiin kuuluvat viestintäjärjestelmät ja viranomaiset toimivat tiiviissä yhteistyössä kriisitilanteissa. Kehitystyötä tehdään jatkuvasti ja tulevaisuudessa esimerkiksi hätätiedotteet voivat tulla suoraan viranomaiselta viestinä kännykkään.

Voiko kaiken puhelin- ja nettiliikenteen lamauttaa yhdestä nappulasta, kuin katastrofielokuvissa? Tieto- ja puhelinliikenteen totaalinen alasajo on melko vaikea tehtävä. Uusimmat puhelinmallit toimivat 2G, 3G ja 4G verkoissa. Sen vuoksi on todennäköistä, että joku verkoista toimii vaikka yksi ei toimikaan. Se tarkoittaa myös, että vaikka puhelimella ei voisi soittaa, sillä voi todennäköisesti käyttää nettiä – ja päinvastoin.

Ei myöskään haittaa että yksittäisiä tukiasemia on rikki. Tieto kulkee siinä tapauksessa muiden tukiasemien kautta. Olisi myös poikkeuksellista, että kaikkien operaattoreiden tietoliikenneverkot menisivät rikki yhtä aikaa. Lisäksi järjestelmät on kehitetty sellaisiksi, että kriisitilanteissakin hätäpuhelut menevät läpi, vaikka muutoin soittaminen tai netinkäyttö olisi hankaloitunut.

Kriisitilanteessa – olipa kyse isosta tai pienemmästä tapahtumasta - on syytä olla kuormittamatta verkkoja tarpeettomasti. Esimerkiksi onnettomuustilanteessa ei kannata käynnistää livelähetystä tapahtumapaikalta sosiaaliseen mediaan ja kaikenlainen ylimääräinen tietoliikennevirta puhelimesta kannattaa keskeyttää.

Tehtävä: Tutki netistä, mistä löydät oman operaattorisi häiriötiedotteet. Häiriötiedotteet antavat tärkeää tietoa siitä, missä päin Suomea ongelmia on, mistä ne johtuvat ja milloin ne korjataan. Häiriötiedotteet päivitetään usein myös operaattorin sosiaalisen median kanaviin. Voit myös itse ilmoittaa häiriöstä operaattorille, jos sivuilla ei löydy päivitettyä tietoa häiriöstä.

Tehtävä: Pohdi kaverisi kanssa, kuka olisi teidän puhelimissa keskeinen ICE-kontakti. Lisätkää ainakin yksi ICE-numero omaan puhelinmuistioon. Miettikää millaisissa tilanteissa ICE numerosta on hyötyä. Entä voiko ICE olla hyödytön hätätilanteessa?

Lataa nämä puhelimeesi

Jos joudut soittamaan hätäpuhelun, voit hyödyntää 112-mobiilisovellusta. Sen avulla hätäkeskus näkee, mistä soitat. Satelliittipaikannuksen avulla soittaja voidaan paikantaa jopa kymmenien metrien tarkkuudella. Aseta sovellus puhelimen näytössä näkyvälle paikalle, niin se on käytettävissä hätätilanteessa eikä sitä tarvitse etsiä.

www.112.fi

Valitettavan moni joutuu netissä ja IRL (in real life eli ”oikeassa elämässä”) ahdistelun, häirinnän tai kiusaamisen kohteeksi, jopa rikoksen uhriksi. Voi tapahtua ikäviä asioita, joista ei uskalla tai halua puhua kenellekään mutta kuitenkin kaipaa apua ja neuvoja tilanteen ratkaisemiseksi. Lataa puhelimeesi Help.some-sovellus, jonka avulla voit olla helposti ja nopeasti yhteydessä koulutettuihin, luotettaviin aikuisiin. Voit jättää kysymyksen, johon saat vastauksen omaan kännykkääsi tai kysyä asiasta kahdenkeskisessä chatissa. Help.somessa toimivat Pelastakaa Lapset ry:n työntekijöiden lisäksi Rikosuhripäivystys RIKUn työntekijöitä sekä Helsingin seudun nettipoliiseja.

www.helpsome.fi

ICE-lyhenteen (in case of emergency) käyttäminen tarkoittaa omaisen puhelinnumeron tallentamista puhelimen muistioon ICE-nimellä, esim. ”ICE Äiti”. Miten toimit tilanteessa kun puhelinta ei saa auki, eikä ICE-kontaktia voi etsiä puhelinluettelosta? Lataa älypuhelimeesi Punainen Ristin mobiilisovellus niin saat ICE-kontaktin tiedot sen avulla puhelimesi lukitusnäytölle. Tieto on näin helposti auttajien saatavilla.

www.spr.fi/mobiilisovellus

Pitäiskö ottaa tilanteesta video?

Jos otat kuvia tai videoita tapahtumapaikalta, ne saattavat joissain tilanteissa toimia viranomaisten työtä helpottavana aineistona. Voit tallentaa aineiston puhelimeesi ja kysyä myöhemmin viranomaiselta, onko heillä aineistolle tarvetta. Älä missään nimessä vaaranna itseäsi ottaessasi tilanteesta kuvia tai videoita, tee tilaa pelastushenkilökunnalle ja anna heille työrauha. Aineistoa ei pidä jakaa sosiaaliseen mediaan eikä sitä tarvitse erikseen ryhtyä ottamaan esimerkiksi onnettomuuspaikalla.

Sosiaalisen median kanssa kannattaa olla kriisitilanteessa tarkkana. On hyvä harkita tarkkaan, mitä laittaa sosiaaliseen mediaan ja miksi haluaa jakaa aineistoa verkossa. Mieti, mihin pyrit ja mitä voit viestinnälläsi saada aikaan. Tarkista ainakin nämä ennen kuin postaat:

- ethän loukkaa kenenkään yksityisyyttä ja kunniaa?
- helpottaako vai vaikeuttaako tämä viranomaisen toimintaa?
- haluanko sisällölleni ennen kaikkea tykkäyksiä ja itselleni huomiota – onko se tarpeellista?
- ethän vaaranna poliisin työtä? Esimerkiksi postaamalla kuvia poliisin suorittamasta operaatiosta, voit tietämättäsi aiheuttaa lisävaaraa poliiseille sekä lähellä oleville ihmisille.

Somekanavat tutuksi

Jos löydät sosiaalisesta mediasta kriisitilanteeseen liittyviä tietoja, kuvia ja videoita, kannattaa miettiä myös niiden jakamista tarkkaan. Konfliktien aikana verkossa leviää nopeasti virheellistä, väärää ja jopa tarkoituksella vääristelyä tietoa. Lähteiden tarkastaminen on silloin ehdottoman tärkeää.

Luotettavinta tietoa tilanteesta saat viranomaisilta. Esimerkiksi poliisi tiedottaa muuttuvista tilanteista aktiivisesti netissä - niissä palveluissa mitä ihmiset tavallisestikin käyttävät. Normaalisessa arjessa nettipoliisit jakavat monenlaista sisältöä Facebookissa, Instagramissa ja Snapchatissa ja myös hätätilanteessa sosiaalisesta mediasta on mahdollista saada tietoa miten toimia.

Suomessa poliisilaitoksilla toimiviin nettipoliiseihin voi olla milloin vain yhteydessä asioissa, jotka eivät vaadi kiireellistä tilanteen ratkaisemista. Jos sinulla on hätä ja kiire, soita aina 112 – älä siis kirjoittele viestiä poliisin someprofiilin inboksiin. Voit soittaa hätäpuhelun myös silloin, kun puhelimesta on saldo loppu tai kun puhelin on lukittu. Jos oma puhelimesi on toimintakelvoton, etsi lähin ihminen tai paikka, josta voit tehdä hätäpuhelun.

Vinkki! Tutki poliisi.fi:stä, kuka on oman alueesi poliisilaitoksella työskentelevä nettipoliisi. Voit myös tutkia missä palveluissa poliisit yleisesti tekevät töitä. Hätätilanteessa on helppo katsoa tutuista kanavista, miten kannattaa toimia.

Nyt se simahti!

Jos puhelin väittää, ettei se saa yhteyttä verkkoon, kannattaa kokeilla useampia keinoja asian korjaamiseksi.

- Resetoi puhelin, jolloin se katkaisee yhteyden tukiasemaan. Voit kokeilla myös lentokonetilaa vaihtamista ja takaisin normaalitilaan palautusta. Odota ja katso, palautuuko verkko.
- Jos toimenpide ei auta, voit irroittaa SIM-korttisi. Tutki hankkiessasi uutta puhelinta, miten saat SIM-kortin pois ja takaisin paikalleen. Et pysty välttämättä googlaamaan ohjeita silloin, jos puhelimesi tilittaa.
- Jos olet sisätiloissa, mene ulos ja hakeudu mahdollisimman korkealle paikalle, jolloin kännykkäsi skannaa tukiasemia lähiympäristöstä.
- Jos olet tilanteessa, jossa on läsnä muita ihmisiä, kysy heiltä toimiiko heillä kännykkä ja mitä operaattoria he käyttävät. Useimmiten yhden operaattorin ongelmat eivät vaikuta muiden operaattoreiden toimintaan.
- Jos olet lähellä kirjastoa tai kahvilaa, voit kirjautua käyttämään nettiä avoimeen wifiin eli langattomaan verkkoon. Monilla kaupunkialueilla on avoimia verkkoja, joita voit käyttää ja jatkaa viestittelyä vaikka puhelut eivät toimisikaan. Kaverisi voi myös jakaa oman verkon omasta puhelimestaan kännykkäsi käyttöön.
- Hätäpuhelut priorisoituvat matkapuhelinverkoissa eli vaikka muiden puheluiden kanssa olisi ongelmia, hätänumeroon soittaminen on mahdollista. Jos olet hädässä ja soitat hätänumeroon, etkä pääse ensimmäisellä kerralla läpi, kokeile toisen ja kolmannen kerran.
- Jos tiedät olevasi pidemmän aikaa kännykän varassa, hanki varavirtalähde. Huolehdi siitä, että varavirtalähteesi on ladattuna, sillä se voi auttaa pulassa jos kännykästä loppuu virta.

Tehtävä: Sosiaalisen median sovellukset ja pelit, iso kosketusnäyttö ja yhteydenpito vievät usein paljon virtaa ja akku voi loppua juuri silloin, kun sitä vähiten odotat. Tutustu kännykkäsi energiansäästö mahdollisuuksiin: saatko automaattiset päivitykset pois päältä, miten rajoitat ilmoituksia ja saatko sovellusten automaattiset paikannusominaisuudet pois päältä. Ota käyttöön wlan, bluetooth, nfc ja gps-toiminnot vain silloin kun tarvitset niitä. Säädä näytön kirkkaus pienemmälle. Säädä näyttö sammumaan mahdollisimman nopeasti.

Miten valmistaudun ulkomaille lähtöön?

Moni haaveilee lomasta, opiskelijavaihdosta, kielimatkasta tai vaikkapa muuttamisesta ulkomaille. Maasta riippuen tietoliikenneyhteydet voivat poiketa suurestikin siitä, mihin olemme täällä Suomessa tottuneet. Yhteyksien käyttäminen voi olla hankalaa ja kallista, toisinaan ihan mahdotontakin.

Ulkomailla matkustaja voi joutua monenlaisiin tilanteisiin, joissa kännykkää tarvitaan. Matkailija voi eksyä tai päätyä keskelle väenkokouksia tai mielenosoituksia. Tällöin on hyvä, jos on jo etukäteen ottanut selvää, miten toimitaan jos jotakin odottamatonta tapahtuu.

- Tallenna puhelimeesi ulkoministeriön päivystysnumero. Siellä vastataan aina, jos joudut esimerkiksi keskelle kriisitilannetta ulkomailla etkä löydä paikallista apua: +358 9 160 55555
- Tee matkustusilmoitus ulkoministeriöön www.matkustusilmoitus.fi. Matkustusilmoituksen kautta ulkoministeriö saa tietoonsa matka- ja yhteystietosi. Kun olet tehnyt matkustusilmoituksen, voi hätätapauksessa tai kriisitilanteessa ulkoministeriö olla yhteydessä sinuun.
- Tutustu kohdemaasi matkustustiedotteeseen ja tallenna kohdemaassa olevan Suomen suurlähetystön yhteystiedot kännykkääsi.
- Tallenna oman vakuutusyhtiösi päivystysnumero kännykän muistiin.
- Tallenna maksukorttiasi sulkupalvelun numero kännykän muistiin.
- Kirjoita ylös matkanjärjestäjän yhteystiedot sekä oman operaattorin palvelunumero.
- Kirjoita paperille talteen myös tärkeiden läheisten kuten vanhempiesi puhelinnumerot. Ne kannattaa myös opetella ulkoa.
- Skanna puhelimella kopiot passista, viisumeista ja matkalipuista. Voit lähettää ne myös omaan sähköpostiin, josta saat ne käyttöösi, jos kadotat alkuperäiset dokumentit.

Pohdi! Puuttuuko yllä olevasta muistilistasta jotain mielestäsi oleellista? Mieti yhdessä parin kanssa, mitä muuta olisi mahdollisesti hyvä huomioida matkalle lähtiessä, ja listaa pohtimasi asiat ylös tulevia reissuja varten.

Vinkki! Oletko lähdessä reissuun? Nappaa mukaasi laatikossa lojuva, tarpeeton kännykkä ja sen laturi. Jos kännykkäsi varastetaan tai se menee rikki, voit ottaa käyttöösi varakännykän. Useissa maissa voi ostaa paikallisen pre-paid-liittymän, jolla saat yhteyden kotiin.

Vinkki! Tiesitkö, että Suomen lisäksi 112-hätänumero toimii myös muissa EU-maissa – mutta ei kuitenkaan kaikissa Euroopan maissa saati maailmalla? Tallenna paikallinen hätänumero puhelimeesi jo ennen reissuun lähtöä. Netistä löytyviin eri maiden hätänumerolistoihin ei välttämättä kannata luottaa, koska niiden tiedot ovat voineet vanhentua tai tiedot on kerätty epämääräisistä lähteistä.

Noudata ohjeita, pysy turvassa

Kriisitilanteissa tietoliikenneyhteydet saattavat ylikuormittua tai katketa. Silloin on noudatettava paikallisen viranomaisen ohjeita ja siirryttävä nopeasti mahdollisimman turvalliseen paikkaan. Yleensä paikallisista radio- ja televisiolähetyksistä saa tietoa tilanteesta.

- Älä aloita video- tai valokuvaamista väkijoukon keskellä, vaan hakeudu pois tilanteesta.
- Seuraa Suomen ulkomailla olevan edustuston tiedotteita verkkosivuilta, Facebookista tai Twitteristä. Facebookista löytyy *Nettikonsuli*, jonka kanssa voi viestitellä ulkomailla matkustamiseen liittyvistä ongelmista.
- Pidä vanhempasi ja muut tärkeät aikuiset tietoisena, että olet turvassa ja päivitä tiedot myös sosiaaliseen mediaan. Näin ihmiset näkevät, että olet kunnossa.

- Jos oma kännykkäsi ei toimi, voit pyytää voisitko soittaa hotellista tai muusta majapaikasta kotiin. Hotelleissa on usein myös maksuttomia tietokonepäätteitä, joiden avulla voit viestitellä kotiin ja hoitaa asioita.

Vinkki! Tiesitkö, että vaikka voit soittaa Suomessa jopa lukitusta puhelimesta hätäkeskukseen, sama toiminto ei välttämättä toimi ulkomailla? Monissa maissa on eri numerot palolaitokselle, ambulanssille ja poliisille. Älä siis luota siihen, että hätätilanteessa voisit soittaa oikealle taholle, vaikka puhelimesta olisi saldo loppu tai näyttö lukittu.

Vinkki! Tiesitkö, että esimerkiksi Facebookista löytyy ominaisuus ”Safety Check”, joka etsii kirjautuneita käyttäjiä esimerkiksi terroristi-isku- tai maanjäristysalueella ja antaa käyttäjälle mahdollisuuden merkitä itsensä ”turvassa olevaksi”.

Kriisitilanteessa tukea chatista

Pelastakaa Lapset ylläpitää valmiutta avata lapsille ja nuorille suunnattu Kriisichat jos tapahtuu jokin suuri, kaikkia suomalaislapsia koskettava onnettomuus tai muu suuri ikävä tai pelottava tapahtuma. Kriisichatissa päivystää sekä koulutettuja vapaaehtoisia aikuisia, että Pelastakaa Lasten työntekijöitä. Kriisichatissa voi jutella aikuisen kanssa ja jakaa pelkoa ja ahdistusta turvallisessa ympäristössä. Ohjaajat osaavat myös neuvoa eteenpäin, jos olo ei helpota keskustelemalla. Seuraa tiedotusta verkkonuorisotalo Netarin kautta www.netari.fi

Tehtävä: Tutustu muihin kriisitilanteissa ihmisiä auttaviin tahoihin: kriisikeskuksiin, valtakunnalliseen kriisipuhelimeen sekä verkossa toimivaan kriisikeskus Tukinettiin. Löydät niistä tietoa Mielenterveysseuran sivuilta. Millaisissa tilanteissa näistä palveluista voi sinun mielestäsi olla apua?

Osaatko toimia oikein?

Tutustu seuraaviin tilanteisiin ja keskustele niistä pariisi kanssa tai pienessä ryhmässä. Miksi uskot, että henkilö toimii niin kuin toimii ja mitä seurauksia teosta tai tekemättä jättämisestä voi olla? Mitä olisit itse tehnyt? Voit tarkistaa julkaisun viimeiseltä sivulta, oliko arviosi oikea.

- Jani on viettämässä tavallista iltaa kotona, kun yhtäkkiä naapuritalon rapun eteen kurvaa poliisiauto. Mitä ihmettä siellä oikein tapahtuu? Jani avaa ikkunan ja ottaa kännykän käteen. Videointi päälle ja live-streamaus käyntiin. Jani jakaa videolinkin ryhmään, jossa on satoja samalla alueella asuvia ihmisiä.
- Ville on ulkona pelailemassa mobiilipeliä. Yhtäkkiä kännykkä sammuu – peli on kuluttanut akun loppuun. Hetken päästä tuntuu yllättävän vahva savun haju nenään ja Ville huomaa, että lähiön reunamilla näyttää kajastavan kirkas tuli – tuossa lähellä palaa! Ville hätäntyy. Nyt pitäisi saada joku aikuinen kiinni, hän miettii, mutta miten kun kännykkää ei voi käyttää?
- Nea mopoilee kotiin myöhään kesäiltana. Äkkiä hän hidastaa: edessä on kolari. Kaksi autoa on ajanut kolarissa vastakkain. On ihan hiljaista. Poliisia tai ambulanssia ei näy, eikä ketään

muutakaan. Nea pysäyttää mopon, ottaa kännykän esiin ja ottaa muutaman kuvan, joita hän voi näyttää poliisille todistusaineistoksi kolaripaikalta.

- Teresa on kavereiden kanssa ulkomaan reissulla ja he viettävät iltapäivää kaupungin keskustassa, kun äkkiä viereisestä talosta kuuluu valtava jysähdys. Mikähän se oli? Teresa käskee kaikkia kavereitaan ottamaan puhelimen esiin ja kuvaamaan taloa, jotta he voivat lähettää kuvia ja videoita sosiaaliseen mediaan ensimmäisten joukossa.

Lapset ja digitaalinen media –yksikkö – mikä se on?

Pelastakaa Lapset ry:n Lapset ja digitaalinen media -yksikkö tekee työtä, jotta lasten asema, osallisuus ja oikeudet digitaalisen median ympäristöissä voidaan turvata. Keskeisiä toimintojamme ovat Netari-verkkonuorisotalo monine toimintoineen sekä Nettivihje-verkkopalvelu, jonka kautta voi ilmiantaa lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviä kuvia ja videoita. Työn tavoitteena on tukea erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten hyvinvointia, vähentää yksinäisyyttä ja lisätä osallisuuden mahdollisuuksia. Lisäksi haluamme lisätä aikuisten kykyä tunnistaa ja puuttua seksuaaliseen hyväksikäyttöön verkossa. Haluatko antaa palautetta tästä aineistosta tai onko sinulla muuta kysyttävää? Käänny tiimimme puoleen ja seuraa meitä somessa #netari ja #nettivihje!

Veera Uusoksa, Päälikkö
Anniina Lundvall, Asiantuntija
Sonja Ahtiainen, yhteisömanageri
Martti Härnä, yhteisömanageri
Netta Vahteri, yhteisömanageri

Lähetä sähköpostia etunimi.sukunimi@pelastakaalapset.fi. Puhelinnumerot löydät osoitteesta www.pelastakaalapset.fi/ota-yhteytta

Tarkista osaitko toimia oikein

Nämä ovat mallivastauksia edellisiltä sivuilta löytyviin tilanteisiin. Tarkista toimitko samalla tavalla.

Jani: Varmista, että olet itse turvassa ja odota tarvittaessa lisätietoja viranomaisilta. Koska poliisi on jo paikalla, ei ulkopuolisen kuvaamaa materiaalia viranomaisten avuksi tarvita. Kuvattua aineistoa ei pidä jakaa sosiaaliseen mediaan. Materiaalin jakaminen sosiaalisessa mediassa voi myös houkutella paikalle ei-toivottua yleisöä ja näin häiritä viranomaisten työtä sekä turvallisuutta. Vastuu tiedottamisesta rikos- ja onnettomuustilanteissa on aina pelastusviranomaisilla, ei silminnäkijöillä.

Ville: Älä lähe itse selvittämään, mitä paloalueella tapahtuu. Lähesty vastaantulijaa tai alueella asuvaa henkilöä ja pyydä puhelinta lainaksi, jotta voit tehdä hätäpuhelun. Ilmoita myös kotiin, missä olet ja että olet turvassa. Radiosta ja televisiosta näkyvät hätätiedotteet, joissa viranomaiset voivat esimerkiksi opastaa pysymään sisätiloissa.

Nea: Soita aivan ensimmäisenä hätänumeroon ja kerro rauhallisesti mitä on tapahtunut. Seuraa hätäkeskuksen antamia ohjeita. Estä lisävahingot varoittamalla muuta liikennettä laittamalla hätävilkut päälle ja vie varoituskolmio riittävän etäälle. Katkaise ajoneuvojen virrat, jos pystyt. Pelasta sen jälkeen hengenvaarassa olevat ja auta autoissa olevia ihmisiä: siirrä loukkaantuneet turvaan, ja selvitä pystyvätkö he hengittämään. Sido isot vuotavat haavat. Kännykkä toimii tarvittaessa taskulamppunasi.

Teresa: Huolehdi ensimmäisenä itsesi ja kaverisi turvalliseen paikkaan. Seuraa siellä mahdollisuuksiesi mukaan tiedotteita tapahtuneeseen liittyen. Odota viranomaisten ohjeita ja toimi niiden mukaan. Vaikka uutis- ja iltapäivälehtien sivuille sekä sosiaalisessa mediassa jaetaan usein silminnäkijöiden tallentamaa materiaalia kriisitilanteista, on niiden kuvaaminen oman ja muiden turvallisuuden uhalla toissijaista.